

Να μελετάμε την

Η ΑΝΤΙΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Δημοσιεύουμε σε αυτό το φύλλο της Ν. Ανατολής ένα εκτεταμένο απόσπασμα από το βιβλίο του πιο αξιόπιστου από τους κλασικούς ιστορικούς της Ελληνικής επανάστασης του Γ. Φίνλεϋ, το οποίο αναφέρεται στην τελευταία περίοδο της Καποδιστριακής δικτατορίας στην Ελλάδα.. Αυτή η περίοδος σηματοδοτείται από την εξέγερση του 1831 η οποία έχει επικεφαλής της την εμπορική και πλοιοκτητική αστική τάξη της Ύδρας. Η εξέγερση τελειώνει με τη σφαγή των κατοίκων του Πόρου που ούτε καν πήραν μέρος σ' αυτήν. Στις 13 του Αυγούστου κλείνουν 167 χρόνια από αυτή τη σφαγή που φανερώνει όσο τίποτα άλλο τον ηγεμονικό ρόλο του τσαρισμού σε αυτό που ονομάζεται πρώτο ελληνικό ανεξάρτητο κράτος.

Η καποδιστριακή εποχή από όλους τους σχετικά προοδευτικούς έλληνες ιστορικούς θεωρείται εποχή πολιτικής οπισθοδρόμησης.. Όμως για τους σοβινιστές και τους ρωσόφιλους ήταν μια εξαιρετική εποχή. Σήμερα η ρώσικη διπλωματική μηχανή και τα τσιράκια της κάνουν εκστρατεία υπέρ του Καποδίστρια αντιστρέφοντας και αποσιωπώντας τα γεγονότα.

Η γενική γραμμή της ρώσικης ιστοριογραφίας είναι αυτό που είναι και η σημερινή ρώσικη πολιτική γραμμή. Εμφανίζουν τη ρώσικη κυριαρχία σαν κυριαρχία του "αγνού λαού" και κατηγορούν τους αντιπάλους τους σαν "αστούς και πράκτορες των ξένων". Αυτό το τέχνασμα αποδίδει σε περιόδους που οι λαοί δεν έχουν την δικιά τους πολιτική έκφραση, αλλά επικεφαλής τους βρίσκονται τμήματα της αστικής τάξης.

Το 1830 ήταν ιστορικό αναπόφευκτο απέναντι στην τσαρική δεσποτεία του Καποδίστρια να υπάρχει μόνο μια αδύναμη και δίχως χαρακτήρα αστική τάξη, που σύρθηκε από τους Ρώσους πράκτορες στην ανώριμη ακόμα αντιοθωμανική επανάσταση. Η ρώσικη φεουδαρχική ηγεμονία πάνω στο 1821 σηματοδοτεί ακόμα το νεοελληνικό κράτος.

Την ιστορία της γέννησης του νεοελληνικού κράτους οι έλληνες μαρξιστές πρέπει να τη μελετήσουν πολύ βαθειά.

Ακολουθεί το κείμενο που για λόγους συντομίας διακόπτεται σε ελάχιστα σημεία:

«Η Επανάσταση είχε εξασφαλίσει την ελευθερία του Τύπου. Αυτή την ελευθερία οι Έλληνες την χρησιμοποιούσαν με μετριοπάθεια και φρόνηση. Ως το 1824, οι εφημερίδες των διαφόρων κομμάτων τυπώνονταν ταυτόχρονα στο Μεσολόγγι, στην Αθήνα και στην Ύδρα. Στα 1825 η κυβέρνηση θεώρησε πως έπρεπε να "βγαίνει" μια επίσημη εφημερίδα, στο Ναύπλιο, και έτσι άρχισε να εκδίδεται η "Γενική Εφημερίς". Ο Καποδίστριας φίμωσε τον Τύπο. Οι Έλληνες, που δεν είχαν πια τρόπο να εκφράζουν τα παράπονά τους, άρχισαν να μεταχειρίζονται τη βία, το μόνο μέσο που τους έμενε για να γλυτώσουν...

Η Μάνη είχε κιόλας εναντιωθεί στην εξουσία του Προέδρου. Τώρα η Ύδρα⁽¹⁾ άρχισε να αμφισβητεί κατά πόσον οι ενέργειές του ήταν νόμιμες. Δικαιολογία του Προέδρου για τις αυθαιρεσίες ήταν η προσωρινότητα της κυβερνήσεώς του. Φοβόταν πιο πολύ απ' όλα τη δημοσιότητα. Καταλάβαινε ότι στην έρευνα τα κίνητρά του θα φανερώνονταν τόσο εύκολα όσο και οι πράξεις του. Είχε καταφέρει να φιώσει τον Τύπο στο εξωτερικό και τώρα στο εσωτερικό δεν τον λογάριζε. Στον "Ταχυδρόμο" της Σμύρνης είχαν δημοσιευθεί τα διατάγματά του που συνοδεύονταν από αυστηρά σχόλια, καθώς και θαρραλέες επικρίσεις για τα μέτρα που εφάρμοζε. Φρόντισε να μεσολαβήσει ο Ρώσος πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη που πέτυχε από την Οθωμανική Κυβέρνηση μια διαταγή προς τον εκδότη του "Ταχυδρόμου" να σταματήσει τις επικρίσεις για τη συμπεριφορά του Προέδρου της Ελλάδος.

Ο Καποδίστριας εβιάδιζε σταθερά προς την τυραννία. Οι Έλληνες προετοιμάζονταν να ξεσηκωθούν. Πολλά άτομα συλλαμβάνονταν με απλές μόνο υποψίες και χωρίς να υπάρχει συγκεκρι-

κριμένη κατηγορία ρίχνονταν μέσα στις φυλακές δίχως να προηγηθεί καμιά δίκη. Κατηγορήθηκαν βασικά - άλλοι δίκαια, άλλοι άδικα - άνδρες που δεν συμφωνούσαν με την τακτική του Προέδρου. Στα προσωρινά δικαστήρια άρχισαν ήδη να δικάζονται αγωγές για πράξεις της εποχής της Επαναστάσεως, ενώ οι πολίτες δεν είχαν το δικαίωμα να ζητήσουν από αυτά τα ίδια δικαστήρια αποζημίωση για πράξεις που είχαν γίνει τελευταία εις βάρος τους από όργανα του Προέδρου, που παρέβαιναν τους νόμους του ίδιου του Προέδρου. Ο Λάζαρος Κουντουριώτης της Ύδρας, που ήταν ένας από τους μεγαλύτερους πατριώτες και ένας από τους λίγους Έλληνες που ο βίος του τόσο ο δημόσιος όσο και ο πολιτικός ήταν άμεμπτος, κατηγορήθηκε ότι συνεργαζόταν με τους πειρατές. Αρκετοί διαπρεπείς άνδρες εκτοπίστηκαν ενώ άλλοι αυτοεξορίστηκαν για να γλυτώσουν από τον "ζήλο" της αστυνομίας. Απολύονται δικαστές επειδή δεν δέχονταν να επιβάλουν, ακολουθώντας τις υποδείξεις του Βιάρου, παράνομες καταδικαστικές ποινές. Ο Κλωνάρης που είχε μερικές νομικές γνώσεις και χαρακτήρα ανεξάρτητο, απολύθηκε γιατί έβαλε την υπογραφή του σε ένα από τα υπομνήματα προς τον πρίγκηπα Λεοπόλδο, πριν ακόμα περάσει από την έγκριση του Προέδρου. Ένας άλλος δικαστής ανακοίνωσε δημόσια ότι τον έδιωξαν από την έδρα του, επειδή δεν συμμορφώθηκε με τις επιθυμίες του Κερκυραίου υπουργού της Δικαιοσύνης και δεν έβγαλε κάποια δικαστική απόφαση. Ο Σισίνης από τη Γαστούνη που έφτασε στο υψηλό αξίωμα του προέδρου της Γερουσίας χάρη στην δουλοπρεπή συμπεριφορά του, στο τέλος δίστασε κάποια στιγμή να υποστηρίξει την τυραννία του Προέδρου και απολύθηκε για

τον λόγο αυτό, την ίδια ώρα.

Τα έκτακτα δικαστήρια που λειτουργούσαν χωρίς να έχουν καθορισμένους δικαστικούς κανόνες, ολοένα πλήθαιναν. Τα μέλη τους δεν είχαν καμιά γνώση των δικαστικών πραγμάτων και ήταν μεταθετά ανάλογα με τις περιστάσεις και τη διαγωγή τους. Οι αποφάσεις αυτών των δικαστηρίων δεν επιδέχονταν έφεση.

Από αφορμή αυτά τα γεγονότα, άρχισαν οι εξεγέρσεις. Τον Πρόεδρο, τον είχαν ιδιαίτερα ενοχλήσει οι ταραχές που δημιουργούσαν οι σπουδαστές της Αίγινας, και που παρατείνονταν. Αυτές οι ταραχές αποκάλυπταν το λανθασμένο σύστημα της δημόσιας εκπαίδευσής, και αποδείκνυαν πόσο ψεύτικες ήταν οι φήμες που είχαν κυκλοφορήσει στη Δυτική Ευρώπη.

Οι δυσκολίες του μεγάλωσαν από την αταξία που επικρατούσε στη διαχείριση των οικονομικών ζητημάτων. Πολλοί οπαδοί του στο Μωριά δυσαρεστήθηκαν μαζί του γιατί άφησε τον Κολοκοτρώνη να σχηματίσει σώμα ενόπλων, που αποτελείτο από προσωπικούς ακολούθους του, όπως ακριβώς είχε συμβεί στις χειρότερες ημέρες της επαναστάσεως, και να εισπράττει το φόρο των κτηνών. Ο Κολοκοτρώνης όπως εύκολα κανείς μπορεί να μαντέψει έπαιξε το ρόλο στρατιωτικού τυράννου. Καταδίωξε βέβαια τους προσωπικούς του εχθρούς, και παραχώρησε το ίδιο προνόμιο και στους ληστές που ακολούθησαν το μπαϊράκι του. Η Ελλάδα βυθιζόταν και πάλι σε απόλυτη αναρχία, ενώ διάφορες επαρχίες άρχισαν απροκάλυπτα να ξεσηκώνονται, και να περνούν στην ανταρσία.

Η Μάνη δεν πλήρωνε φόρους. Η παρουσία του γαλλικού στρατού απέτρεψε τους Μανιάτες από την απόπειρα λεηλασίας της Μεσσηνίας. Η Ύδρα είχε γίνει ανεξάρτητο κράτος που το κυ-

βερνούσαν οι κοινοτικοί άρχοντες. Μάζευε από διάφορα νησιά του Αιγαίου τις εθνικές προσόδους, και έτσι συντηρούσε ένα μέρος του ελληνικού στόλου που υπεράσπιζε την υπόθεσή της. Η Σύρα, που ήταν το εμπορικό κέντρο της Ελλάδας, τάχθηκε στο πλευρό της Ύδρας. Οι έμποροι είχαν δυσαρεστηθεί από τον Καποδίστρια, γιατί προσπαθούσε να βάλει εμπόδια στο εμπόριό τους, εφαρμόζοντας τους περιορισμούς του ρώσικου συστήματος εμπορίου. Η κατακραυγή ήταν γενική όπως και γενική η αξίωση για τη σύγκληση της Εθνοσυνελεύσεως. Ο Πρόεδρος κατάλαβε πως έπρεπε ή να κάνει αρκετές παραχωρήσεις, για να αποκτήσει και πάλι τη συμπάθεια του λαού, ή να παρατήρει την εξουσία, ή να μεταχειρισθεί βία για να διατηρήσει την αρχή. Προτίμησε το τελευταίο. Έτσι, αντί να καλέσει σε σύσκεψη τους αντιπροσώπους του έθνους ξεσήκωσε εμφύλιο πόλεμο. Πίστευε στην υποστήριξη της Ρωσίας, ώστε να μπορέσει να συντρίψει την Ύδρα.

Για να διαμαρτυρηθούν οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι της Γαλλίας και της Αγγλίας που βρίσκονταν στην Ελλάδα, για τη χρήση βίας, χρειάστηκαν ορισμένες διευθετήσεις. Ο Πρόεδρος είχε ελπίδες ότι θα ξανάπαιρνε στα χέρια του την εξουσία της Ύδρας χωρίς καμιά σύγκρουση. Η απώλεια της Σύρας θα ήταν καταπέλτης για την Ύδρα, θα κλόνιζε τη δύναμή της, γιατί οι βασικοί πόροι της αντιπολιτεύσεως για τη συντήρηση του στόλου της ήταν οι πρόσδοδοι από τους τελωνειακούς δασμούς. Τα πιο καλά σκάφη της Ελλάδος βρίσκονταν παροπλισμένα στον Πόρο. Ο Καποδίστριας όμως διέθετε ακόμα μερικά πλοία στη θάλασσα, και αυτά θα του χρησίμευαν σαν πρόσχημα για να ενισχυθεί από τον Ρώσο ναύαρχο η ελληνική σημαία. Το σχέδιο της επιθέσεως που θα γινόταν με ελληνικά πλοία αλλά ουσιαστικά με δυνάμεις ρωσικές, είχε καταστρωθεί με κάθε λεπτομέρεια. Ένας όμως από τους πιστούς οπαδούς του Προέδρου το πρόδωσε στους Υδραίους. Τότε οι Υδραίοι αποφάσισαν να τον προλάβουν στην επίθεση.

Ο Κανάρης, αφοσιωμένος οπαδός του Καποδίστρια, ήταν κυβερνήτης της κορβέτας "Σπέτσαι". Η κορβέτα ήταν στην εντέλεια αρματομένη, με πλήρωμα ικανοποιητικό. Βρισκόταν αγκυροβολημένη στο λιμάνι του Πόρου. Η κοινοτική διοίκηση της Ύδρας έδωσε διαταγή στον Μιαούλη να πάρει διακόσιους ναύτες, να τρέξει γρήγορα στον Πόρο και να πάρει στα χέρια του τα πλοία και το ναύσταθμο. Ο ανδρείος γηραιός ναύαρχος έφυγε αμέσως παίρνοντας πενήντα μο-

νάχα ναύτες μαζί και τον Αντώνιο Κριεζή, σαν κυβερνήτη του πλοίου του, και τον Μαυροκορδάτο σαν πολιτικό σύμβουλο. Στις 27 Ιουλίου του 1831 τη νύχτα, κατέλαβε τον ναύσταθμο και τα παροπλισμένα πλοία. Ανάρτησε το σήμα του στη φρεγάτα "Ελλάς" και κάλεσε τον Κανάρη να ανεβεί στο σκάφος. Αυτός δεν πειθάρχησε στη διαταγή των κοινοτικών αρχών της Ύδρας, και δεν παρέδωσε την κορβέτα του. Κρατήθηκε λοιπόν, και μια ομάδα Υδραίοι κυριεύσαν το πλοίο του.

Ο Καποδίστριας φαίνεται πως έπαθε μεγάλο κλονισμό όταν έμαθε πως έχασε το στόλο του και το ναύσταθμο. Σταμάτησε να μιλάει για την ευλογημένη ειρήνη, για τα φιλόπρωπα αισθήματα που έτρεφε, και για τα καθήκοντα ανθρωπισμού. Δήλωσε ότι θα ξέπλενε την αισχύνη της ανταρσίας με το αίμα των εχθρών του. Ονόμαζε τους Υδραίους ορδή βαρβάρων και πειρατών, που προσπαθούσαν να του αφαιρέσουν την εξουσία γιατί τους είχε αναγκάσει να σταματήσουν τα εγκλήματα και τις αρπαγές. Άρχισε να επικαλείται το νόμο για να δικαιολογήσει την εκδίκηση που σχεδίαζε, και να καταφεύγει στην δικαιοσύνη για να στηρίξει τον ισχυρισμό του πως όλοι οι ηγέτες της αντιπολιτεύσεως έπρεπε να πεθάνουν σαν προδότες. Οι εκφράσεις που χρησιμοποιούσε και ο τρόπος που μιλούσε φανέρωναν την άγρια διάθεση που είχε να εκδικηθεί για λόγους καθαρά προσωπικούς.

Τα μαντάτα για την επιτυχία του Μιαούλη έφθασαν στο Ναύπλιο την ώρα που απουσίαζαν οι πρεσβευτές της Γαλλίας και της Αγγλίας και οι αρχηγοί των ναυτικών δυνάμεών τους. Ο Καποδίστριας παρότρυνε το Ρώσο ναύαρχο Ρίκορντ, που ήταν με τη ναυτική του μοίρα αγκυροβολημένη στο λιμάνι, να σαλπάρει αμέσως για τον Πόρο. Την ίδια στιγμή ο Πρόεδρος έδωσε διαταγή να φύγει ένα τάγμα πεζικού ενισχυμένο με διακόσιους τακτικούς ιππείς, καθώς και ένα ισχυρό σώμα ατάκτων για να βοηθήσουν για την ανακατάληψη της πόλεως.

Φθάνοντας ο ναύαρχος Ρίκορντ συμβούλευσε τον Μιαούλη να παραδώσει το ναύσταθμο καθώς και τα πλοία που βρίσκονταν στο λιμάνι, στην ελληνική κυβέρνηση. Ο Μιαούλης όμως, απάντησε ότι μόνο στη κοινότητα της Ύδρας όφειλε να υπακούει ως τη στιγμή που θα γινόταν η σύγκληση της εθνοσυνελεύσεως, γιατί αυτή ήταν η μοναδική εξουσία που είχε νόμιμα συγκροτηθεί. Πρότεινε στον ναύαρχο να αποταθεί στις

ελληνική ιστορία

ΤΟΥ 1831 ΚΑΙ Η ΣΦΑΓΗ ΤΟΥ ΠΟΡΟΥ

αρχές της Ύδρας, αφού πρώτα συμπλήρωσε ότι είχε σκοπό να μην αφήσει από τα χέρια του το ναύσταθμο και το στόλο, για όσο τουλάχιστον διάστημα η κοινότητα της Ύδρας θα του εμπιστευόταν ακόμα τη διοίκησή τους. Ο Ρίκορντ τον φοβέρισε πως θα μεταχειρισθεί βία. Ο Μιαούλης του απάντησε ότι γνώριζε καλά ποιο ήταν το καθήκον του όσο και ο Ρώσος ναύαρχος.

Η κατάσταση έμεινε χωρίς καμία εξέλιξη για λίγες ημέρες. Όμως συμπτωματικά οι διοικητές της Αγγλικής και της Γαλλικής μοίρας μπήκαν περαστικοί στο λιμάνι πριν επιστρέψουν στο Ναύπλιο. Δεν ήταν επομένως ενήμεροι σχετικά με την υφή των αποφάσεων που θα έπρεπε να είχαν πάρει οι επιτετραμμένοι των Συμμάχων δυνάμεων στο Ναύπλιο. Για να εμποδίσουν λοιπόν την αιματοχυσία, πρότειναν στον Ρίκορντ και στον Μιαούλη - και εκείνοι δέχθηκαν - να παραμείνουν τα πράγματα στην κατάσταση στην οποία βρίσκονταν, έως ότου πάνε στο Ναύπλιο και επιστρέψουν φέρνοντας την απόφαση των Συμμάχων. Η αναχώρηση και των δύο διοικητών ήταν μάλλον παράξενη, καθώς έφυγαν με μοναδικό σκοπό να πληροφορηθούν την απόφαση, τη στιγμή που του ενός τουλάχιστον η παρουσία ήταν απαραίτητη στον Πόρο. Κάποιοι από τους δύο έπρεπε να μείνει για να παρακολουθεί τις κινήσεις του Ρώσου ναύαρχου, που υπερείχε σε δύναμη, και "κρατούσε" και τις δύο εισόδους του λιμανιού και ήταν σε θέση να τις κλείσει αν το έκρινε σκόπιμο.

Στο μεταξύ οι επιτετραμμένοι της Αγγλίας και της Γαλλίας είχαν φθάσει στο Ναύπλιο. Έδωσαν γραπτή διαβεβαίωση στον Πρόεδρο, εκ μέρους των κυβερνήσεών τους, πως επιθυμία τους ήταν να διατηρηθεί η ειρήνη στην Ελλάδα, κάτω από την κυβέρνηση που ήδη υπήρχε. Μίλησαν όμως στον Πρόεδρο για συνδιαλλαγή, για σύγκληση της Εθνοσυνελεύσεως. Επίσης δε δέχθηκαν να δώσουν διαταγή συνεργασίας στις ναυτικές δυνάμεις τους με τον Ρώσο ναύαρχο εναντίον των Υδραίων και έτσι προκάλεσαν την δυσπιστία του.

Ο Ρώσος ναύαρχος άρχισε τις εχθροπραξίες χωρίς να περιμένει την επιστροφή των Γάλλων και των Αγγλων. Στις 6 Αυγούστου το ρώσικο μπρίκι "Τηλέμαχος", που κρατούσε την πιο μικρή είσοδο έστειλε μια βάρκα και εμπόδισε ένα πλοίο που έφερνε τρόφιμα από την Ύδρα να μπει στο λιμάνι. Ακολούθησαν αιμαχίες. Και τα δύο στρατόπεδα έχασαν μερικούς άνδρες. Όμως οι Ρώσοι ανάγκασαν το πλοίο να επιστρέψει στην Ύδρα.

Ο Καποδίστριας, μόλις είδε πως

ο Άγγλος και ο Γάλλος επιτετραμμένος δεν ήταν πρόθυμοι να τον βοηθήσουν στις εκδικητικές του ενέργειες, έστειλε επείγον μήνυμα στο Ρώσο ναύαρχο να μην καθυστερήσει ούτε στιγμή να καταλάβει τον ελληνικό στόλο. Ταυτόχρονα, έδωσε διαταγή στους αρχηγούς του στρατού που ήταν στρατοπεδευμένοι στην απέναντι ξηρά, να καταλάβουν τον Πόρο, αδιαφορώντας για τις απώλειες⁽²⁾. Ύστερα από αυτά υποκρίθηκε πως άκουγε με καλή πίστη τις συμβουλές των ξένων επιτετραμμένων και έδωσε την υπόσχεσή του ότι θα συγκαλέσει σύντομα την εθνοσυνέλευση. Λίγες μέρες μετά, βγήκε μια προκήρυξη με ημερομηνία 1 (13) Αυγούστου, που συγκαλούσε την εθνοσυνέλευση για τις 8 (20) Σεπτεμβρίου.

Την έκκληση του Καποδίστρια, ο Ρώσος ναύαρχος τη θεώρησε σαν εντολή επιθέσεως εναντίον του Μιαούλη. Πάντως από στρατιωτική άποψη οι ενέργειές του ήταν απόλυτα γνωστικές. Έστησε ένα πυροβολείο που να κυριαρχεί επάνω από την πόλη και τη μικρότερη είσοδο του λιμανιού. Απόκοψε έτσι τον Μιαούλη από την επικοινωνία με ένα μέρος του στόλου του. Τότε, διέταξε τους Ρώσους να καταλάβουν την κορβέτα "Σπέτσαι" κι ένα μπρίκι που ήταν αραγμένο στον όρμο του Μοναστηριού. Την ίδια ώρα ο ελληνικός στρατός πραγματοποιούσε επίθεση εναντίον του Φρουρίου Χείντεκ που το είχαν στην κατοχή τους οι Υδραίοι. Οι Ρώσοι και οι προεδρικές δυνάμεις νίκησαν παντού. Το "Σπέτσαι" τινάχθηκε στον αέρα, το μπρίκι καταλήφθηκε και η φρουρά έφυγε από το οχυρό του Χείντεκ.

Ο Μιαούλης είχε απομείνει πάνω στη φρεγάτα "Ελλάς" με τριάντα μόλις άνδρες. Και τα άλλα πλοία του όμως δεν ήταν καλύτερα επανδρωμένα.

Την άλλη μέρα ύστερα από το θρίαμβο των Ρώσων, οι κάτοικοι του Πόρου δέχθηκαν να συνθηκολογήσουν. Συμφώνησαν με το Ρώσο ναύαρχο να μπουν, για να καταλάβουν την πόλη, εκατόν πενήντα Έλληνες τακτικοί για να τη γλυτώσουν από τις λεηλασίες και τις αρπαγές των ατάκτων. Μέσα στη νύχτα οι Ρώσοι άφησαν να φύγουν, χωρίς καμία παρέμβαση, αρκετά σκάφη που μετέφεραν τις οικογένειες εκείνων που κινδύνευαν άμεσα από τις εκδικητικές διαθέσεις του Καποδίστρια. Οι εκατόν πενήντα Έλληνες τακτικοί έμπαιναν στις 13 Αυγούστου στην πύλη του Πόρου.

Ο Ρώσος ναύαρχος είχε υποσχεθεί ότι θα περίμενε να επιστρέψουν οι πλοίαρχοι Λαλάντ και Λαύονς. Σχετικά με την ειρήνευση στην Ελλάδα, οι Σύμμα-

χες δυνάμεις είχαν αναλάβει με Πρωτόκολλο την υποχρέωση ότι κάθε μέτρο θα το έπαιρναν ύστερα από κοινή συμφωνία. Ο Μιαούλης είχε απόλυτη εμπιστοσύνη πώς αυτός ο όρος δεν επρόκειτο να παραβιασθεί, ως τη στιγμή φυσικά που τον ξύπνησε η επίθεση στο όρμο του Μοναστηριού. Στις 13 Αυγούστου το πρωί, είδε πως οι κινήσεις των ρωσικών πλοίων ήταν τέτοιες που σε λίγο τα πλοία του θα βρίσκονταν κάτω από τα πυροβόλα τους. Έδωσε τότε εντολή σε έναν από τους αξιωματικούς του να πάει στη ρώσικη ναυαρχίδα και να πει στο Ρώσο ναύαρχο ότι οφείλει να κρατήσει τις παλιές του θέσεις ως τη στιγμή που θα γυρίσουν οι Γάλλοι και οι Άγγλοι. Έδωσε οδηγίες στον αξιωματικό να θυμίσει στον ναύαρχο την υπόσχεσή του, καθώς επίσης να του τονίσει ότι, στην περίπτωση που ο ναύαρχος Ρίκορντ θα επέμενε να πάρει επιθετικές θέσεις, ο Μιαούλης, επειδή δεν είχε πληρώματα αρκετά για να κρατήσει άμυνα, θα έπαιρνε την απόφαση να τα καταστρέψει παρά να του τα παραδώσει. Ο πλοίαρχος Φαλαγγάς πήρε εντολή να πει τα ίδια ακριβώς και στον κυβερνήτη ενός γαλλικού σκάφους που έμπαινε εκείνη την ώρα στο λιμάνι, στον πλοίαρχο Λεβελάντ. Ο πλοίαρχος Λεβελάντ προσπάθησε να πείσει το ναύαρχο Ρίκορντ να περιμένει την επιστροφή του Λαλάντ και του Λαύονς, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ο Μιαούλης σκέφθηκε πως για να αναγκάζεται ο Ρώσος ναύαρχος να παραβεί την υπόσχεση που είχε δώσει, κάτι ξαφνικό και δυσάρεστο έπρεπε να συμβαίνει στα σχέδια του Καποδίστρια. Ήξερε πως ο Πρόεδρος, επεδίωκε να κατορθώσουν οι Ρώσοι κάτω από την ελληνική σημαία να του ξαναδώσουν την εξουσία στη Σύρα και στην Ύδρα. Για τη σωτηρία της πατρίδος του πήρε την απόφαση να καταστρέψει τα πλοία που θα χρειαζόταν για την άμυνα στην επίθεση εναντίον της. Στις δέκα και μισή, μόλις ο Ρώσος ναύαρχος πήρε τις καινούργιες θέσεις του, αντίηξε μια φοβερή έκρηξη και αμέσως μια δεύτερη. Πυκνός καπνός σκέπασε τα ελληνικά σκάφη. Μόλις ο καπνός διαλύθηκε τα ναυάγια της μεγαλόπρεπης φρεγάτας "Ελλάς" και της κορβέτας "Ύδρα", έπλεαν επάνω στην επιφάνεια της θάλασσας. Ο Μιαούλης μαζί με τους άνδρες των πληρωμάτων έφυγαν με βάρκες στην Ύδρα.

Ο στρατός του Καποδίστρια, χωρίς να υπολογίσει τη συνθηκολόγηση, μπήκε στην πόλη του Πόρου και κυριεύσε το ναύσταθμο. Ύστερα άρχισαν να λεηλατούν τα σπίτια. Έδιναν την εντύπωση ότι λεηλατούσαν μια εχθρι-

κή πόλη που την κυριεύσαν επί τέλους ύστερα από σκληρές μάχες. Οι κάτοικοι που ήταν αντίθετοι στην κυβέρνηση του Προέδρου, είχαν πάει να βρουν καταφύγιο στην Ύδρα. Είχαν μείνει στην πόλη μόνο οι αγαθοί, που πίστεψαν στις διαβεβαιώσεις για προστασία του ναύαρχου Ρίκορντ. Τους λήστεψαν όλα τους τα αγαθά. Αντιμετώπισαν πρωτοφανή σκληρότητα κι απανθρωπιά. Η συμπεριφορά και των ανδρών και των αξιωματικών ήταν πραγματικά επαίσχυντη.

Η λεηλασία του Πόρου είναι μια ακόμα ανεξίτηλη κηλίδα επάνω στη διεξαγωγή του τακτικού στρατού. Αμαυρώνει το χαρακτήρα του Καποδίστρια και την υπόληψη του ναύαρχου Ρίκορντ. Για το Ρώσο ναύαρχο ήταν πολύ εύκολο να σταματήσει αυτά τα αίσχη που διαπράττονταν κάτω από την ευλογία του. Αφησε όμως να γίνονται εγκλήματα που έμειναν ατιμώρητα εικοσιτέσσερες ολόκληρες ώρες. Η δικαιοσύνη ήταν ανίσχυρη. Η μόνη της εμφάνιση ήταν όταν κάποιος Ποριώτης σκότωνε κάποιον στρατιώτη για να σώσει την τιμή της οικογενείας του. Ας αποφύγει καλύτερα ο ιστορικός να βρωμίσει τις σελίδες του βιβλίου του απαριθμώντας και περιγράφοντας τους βιασμούς και τις αρπαγές στις οποίες διακρίθηκαν οι Έλληνες στρατιώτες. Έχει όμως την υποχρέωση να δηλώσει την ετυμηγορία του: ας χρησιμεύσει σαν μια προειδοποίηση για τους κακοποιούς: Στην ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως δεν υπάρχουν σκηνές πιο επαίσχυντες που να κηλιδώνουν τόσο τον ελληνικό χαρακτήρα. Από στόμα σε στόμα, ανάμεσα στο λαό, κυκλοφορούσαν για πολύ καιρό ιστορίες αποτρόπαιες, για τις αρπαγές, τους βιασμούς και τους φόνους που έγιναν εκείνη την περίοδο. Για ορισμένους αξιωματικούς κυκλοφορούσαν ανέκδοτα για ανελέητες εκβιασμούς και φθηνή και μικρόπρεπη απληστία. Όταν έληξε αυτή η ιστορία, τα στρατεύματα επέστρεψαν στο Ναύπλιο και στο Άργος. Κουβαλούσαν μαζί τους κλεμμένα άλογα από τους χωριάτες του Δαμαλά, που τα είχαν φορτωμένα με λάφυρα από τον Πόρο»

Το παραπάνω κείμενο μιλά για τον Καποδίστρια όσο χίλιες αναλύσεις της πολιτικής του. Τα γεγονότα είναι ωμά. Ωστόσο θα πρέπει να μεταθέσουμε την εξήγηση που δίνει ο Φίνλεϋ για τον απολυταρχισμό του Καποδίστρια, από τις προσωπικές του ιδιότητες στη φύση της τσαρικής πολιτικής που ο ίδιος με απόλυτη συνέπεια και αυταπάτηση εφαρμόζε. Ο Καποδίστριας έμεινε ως το τέλος ο υπουργός Εξωτερικών του τσάρου επιφορτισμένος με το

μεγάλο καθήκον να δώσει σταθερή διέξοδο για τον Αυτοκράτορα στη Μεσόγειο, μετατρέποντας τη Μεσόγειο σε ρώσικο φέουδο.

Αυτή η πολιτική απέτυχε παρά την ηγεμονία που αναγνώριζαν στον Τσάρο στα ελληνικά πράγματα η αγγλική και η γαλλική διπλωματία. Η βαθύτερη αιτία γι' αυτό βρίσκεται στη σύγκρουση του ελληνικού λαού με αυτό τον απολυταρχισμό, και κυρίως με τη διαφθορά και τη ληστεία που αυτός χρησιμοποιούσε σα βάση της εξουσίας του. Ο ελληνικός λαός γνώρισε τη ρώσικη πολιτική με τον πιο οδυνηρό τρόπο, και μέσα στο 1821, και κυρίως αμέσως μετά από αυτό. Χρειάστηκε η ωμή ρώσικη κυριαρχία μέσω του Καποδίστρια και του Ρίκορντ, για να φανεί καθαρά στο λαό, ο απαίσιος ρόλος του ρώσικου κόμματος, του κόμματος του Κολοκοτρώνη. Εκείνο που άργησε να φανεί είναι ότι το ίδιο το '21, αφού καθοδηγήθηκε από την αρχή ως το τέλος από τον τσαρισμό, οδήγησε σε μια στρατηγική ήττα και οπισθοδρόμηση την ελληνική κοινωνία, επειδή συνέτριψε την εύθραστη πρώιμη ελληνική αστική τάξη του εμπορίου και της μανιφακτούρας. Γι' αυτό η ρώσικη κυριαρχία ήταν χειρότερη και από την οθωμανική. Ο Ένγκελς είδε σωστά ότι η ελληνική επανάσταση για να είναι πραγματικά εθνική απελευθερωτική, έπρεπε να γίνει μετά από 60 χρόνια. Όσο για τον Μαρξ, αυτός σαν την πιο επαναστατική κίνηση του λαού μας, είδε τη δολοφονία του Καποδίστρια από τους Μαυρομιχαλαίους. Πραγματικά, αυτή η τυραννοκρατία που ήρθε λίγο μετά από την αντικαποδιστριακή εξέγερση, ήταν το πρώτο προκλητικό χτύπημα του ελληνικού έθνους στον τσαρικό δεσποτισμό, τον κύριο εχθρό της δημοκρατίας και της προόδου σε όλη την Ευρώπη.

Σημείωση 1: Η Ύδρα ήταν το κέντρο της αδύναμης αστικής τάξης, των αρβανιτών εμποροκαρναβοκαραίων που τραβήχτηκαν με το ζόρι στην επανάσταση, που εξαιτίας της ξέπεσαν στην πειρατεία, και που, παρ' ολ' αυτά, συνεισέφεραν στο στρατιωτικό επίπεδο σ' αυτήν, πολύ περισσότερο από τις άτακτες συμμορίες, τις ληστρικές απέναντι στο λαό, του ρωσόδουλου Κολοκοτρώνη. Η Ύδρα έγινε η βάση του σχετικά πιο προοδευτικού από τα τρία κόμματα, του αγγλικού.

Σημείωση 2: Αρχηγός αυτού του στρατού ήταν ο Νικηταράς (ο επονομαζόμενος τουρκοφάγος), από τα στρατιωτικά στελέχη του ρώσικου κόμματος.